

Наталія Володимирівна БУРДА

кандидат економічних наук,
викладач кафедри менеджменту і права,
Луганський національний аграрний університет
Містечко ЛНАУ, м. Луганськ, 91008, Україна
E-mail: burda_nata@mail.ru
Телефон: +380995553658

**ВПЛИВ ЯКІСНОГО РІВНЯ ПЕРСОНАЛУ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ
ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Бурда, Н. В. Вплив якісного рівня персоналу на фінансово-економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств [Текст] / Наталія Володимирівна Бурда // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету „Економічна думка”, 2013. – Том 14. – № 2. – С. 117-123. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Проаналізовано рівень якісного забезпечення персоналом сільськогосподарських підприємств Луганської області за методикою оцінки якісної складової персоналу, що враховує групи показників (за освітою, досвідом, підвищенням кваліфікації, діловими якостями, характеристикою ефективності праці, досягнутим результатом). Проведено економічний аналіз факторів використання персоналу на підприємствах Луганської області. Запропоновано методику розрахунку інтегрального показника використання персоналу сільськогосподарських підприємств через взаємозв'язок його коефіцієнтів, який характеризує одночасно соціальну та економічну результативність використання персоналу сільськогосподарських підприємств і визначає ефективність його використання. Розкрито роль впливу якісного рівня персоналу на фінансово-економічні результати їх діяльності. Результати можна використовувати для роботи з персоналом і при переміщенні кадрів. Запропоновано заходи, які дозволили створити необхідні умови для формування та ефективного використання персоналу вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: персонал; сільськогосподарські підприємства; якісна характеристика; оцінка.

Наталія Владимировна БУРДА

**ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВЕННОГО УРОВНЯ ПЕРСОНАЛА НА ФИНАНСОВО-
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Аннотация

Проанализирован уровень качественного обеспечения персоналом сельскохозяйственных предприятий Луганской области по методике оценки качественной составляющей персонала, что учитывает группы показателей (по образованию, опыту, повышению квалификации, деловых качествах, характеристике эффективности труда, полученным результатам). Проведен экономический анализ факторов использования персонала на предприятиях Луганской области. Предложена методика расчета интегрального показателя использования персонала сельскохозяйственных предприятий через взаимосвязь его коэффициентов, который характеризует одновременно социальную и экономическую его результативность и определяет эффективность использования. Раскрыта роль влияния качественного уровня персонала на финансово-экономические результаты деятельности сельскохозяйственных предприятий. Результаты можно использовать для работы с персоналом и при перемещении кадров. Предложены мероприятия, которые позволят создать необходимые условия для формирования и эффективного использования персонала отечественных сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: персонал; сельскохозяйственные предприятия; качественная характеристика; оценка.

Natalia Volodymyrivna BURDA

PhD in Economics,
Lecturer of Department of Management and Law,
Lugansk National Agrarian University
LNAU, Lugansk, 91008, Ukraine
E-mail: burda_nata@mail.ru
Phone: +380995553658

INFLUENCE OF THE STAFF'S QUALITY LEVEL ON FINANCIAL AND ECONOMIC RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES ACTIVITY

Abstract

The level of quality staffing of agricultural enterprises of Lugansk region by the method of personnel qualitative evaluation, taking into account the group of parameters (by education, experience, training, professional qualities, characteristics of labor efficiency, achieved results) has been analyzed. An economic analysis of factors of staff using in the business of Lugansk region has been conducted. The method of calculation of the integral indicator of the agricultural enterprises personnel use through its correlation coefficient, which characterizes both the social and economic effectiveness of the use of agricultural enterprises personnel and determines the efficiency of its use, has been proposed. The influence of the qualitative staff on the financial and economic performance of the agricultural enterprises has been reflected. The results can be applied in labour resources management and staff shifting. The measures, which can help to create necessary conditions for the development and effective use of the staff in national agricultural enterprises, have been proposed.

Keywords: staff; agricultural enterprises; qualitative characteristics; assessment.

JEL classification: M120

Одним з найважливіших питань будь-якого оцінювання, у тому числі й оцінювання персоналу підприємства, є визначення якостей, характеристик і ознак, які підлягають оцінюванню. У цьому плані варта уваги розробка системи посадових вимог до персоналу та професійних якостей і узгодження їх з вимогами, які висуває професія, спеціальність, конкретне

робоче місце, посада.

Мета статті – розкрити роль впливу якісного рівня персоналу на фінансово-економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств.

Розглянемо залежність прибутку на досліджуваних підприємствах при зміні показників якісної складової персоналу (рис. 1).

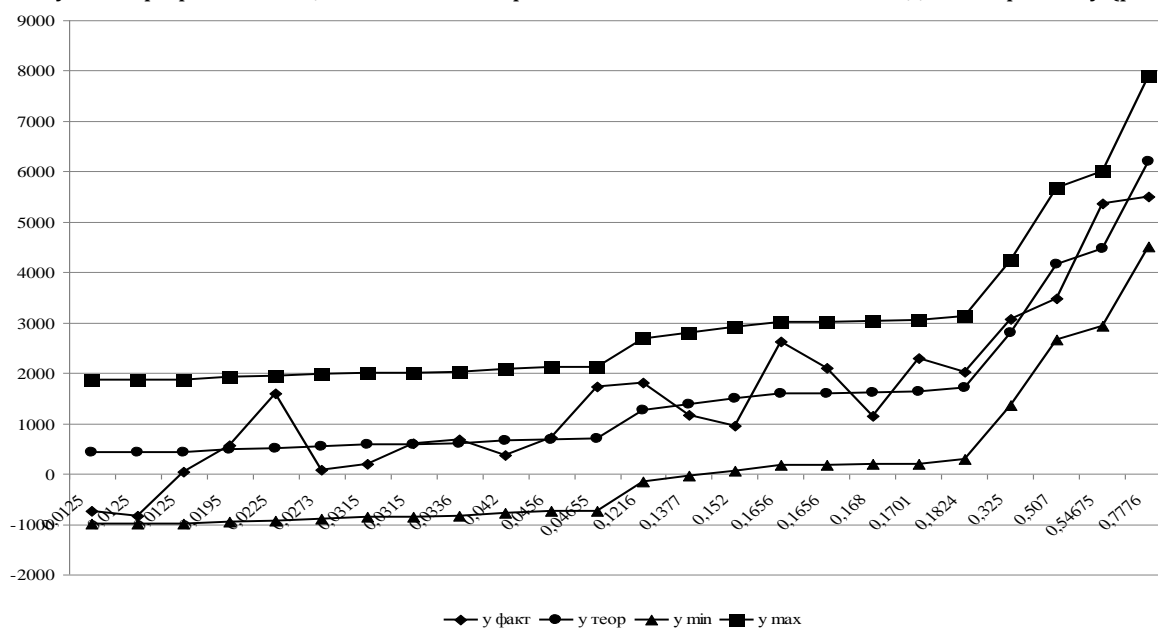

Рис. 1. Графік залежності прибутку підприємства від якісної складової персоналу*

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень.

На графіку подано оптимістичний та песимістичний прогнози отримання прибутку й оптимальне його значення залежно від зростання якісної складової персоналу.

Нами було вперше запропоновано розрахунок інтегрального показника використання персоналу сільськогосподарських підприємств через взаємодію його коефіцієнтів якісних та кількісних складових:

$$L_{III} = K_{OP} \times P_{3II}, \quad (1)$$

де K_{on} – комплексний показник якісної складової персоналу;

P_{3n} – коефіцієнт працевзабезпеченості персоналу.

Для дослідження цього показника розрахуємо працевзабезпеченість на вказаних підприємствах (рис. 2).

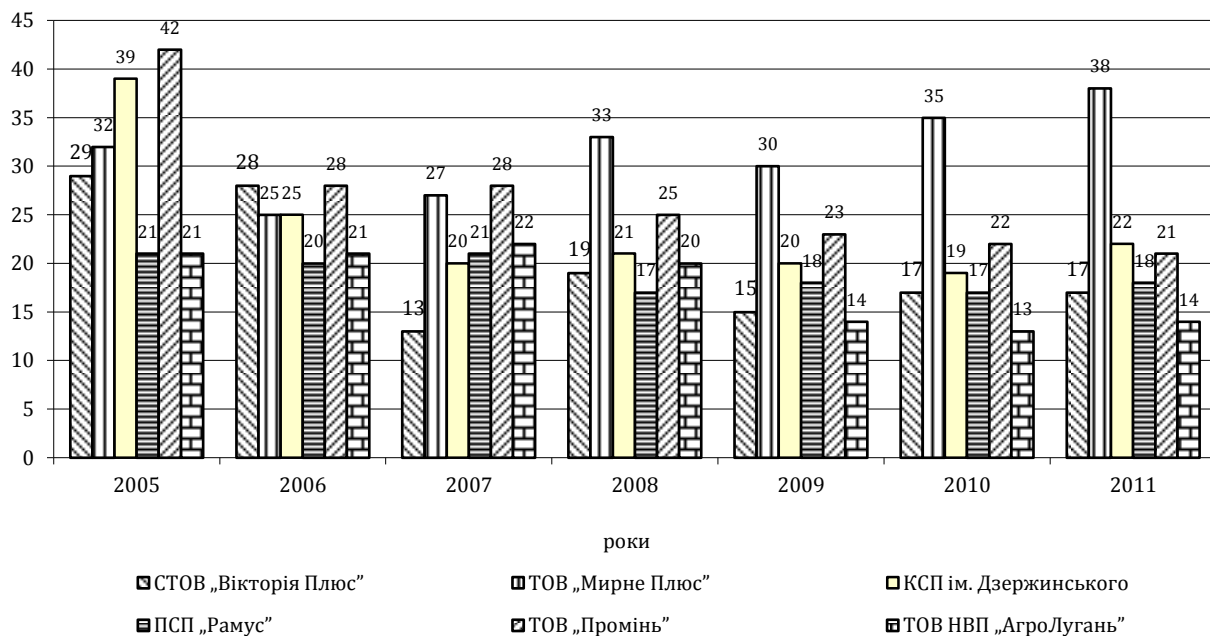

Рис. 2. Динаміка коефіцієнта працевзабезпеченості на досліджуваних сільськогосподарських підприємствах Луганської області за період 2005-2011 рр. *

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.

Показник працевзабезпеченості найвищий у тих підприємств, у яких найбільше поголів'я ВРХ і свиней. А у підприємства ТОВ «Мирне Плюс» він найвищий завдяки збільшенню тваринництва за рахунок вирощування овець. Найнижчий показник у ТОВ НВП «АгроЛугань» (у 2011 р. – 14), що на 33% менше, ніж у 2005 р. У СТОВ «Вікторія Плюс» показник з кожним роком зменшується, і у 2011 р. він становив 17, що на 41% менше, ніж у 2005 р.

Наведені дані показали, що найвищий інтегральний показник у ТОВ «Мирне Плюс» і ТОВ «Промінь» і становить він відповідно 22,04 і 15,54. На цих підприємствах також був кращим і показник якісної складової підприємства. Найнижчий показник – у ПСП «Рамус» і ТОВ НВП «АгроЛугань» і становить він відповідно 1,80 та 3,08.

Таблиця 1. Розрахунок інтегрального показника використання персоналу на досліджуваних сільськогосподарських підприємствах Луганської області за період 2005-2011 рр.

Сільськогосподарські підприємства	Значення інтегрального показника за роками						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
СТОВ «Вікторія Плюс» Марківського району	0,29	0,56	0,65	0,76	1,05	3,91	4,42
ТОВ «Мирне Плюс» Марківського району	1,60	1,75	6,48	7,26	7,20	10,85	22,04
КСП імені Дзержинського Новоайдарського району	0,78	0,75	1,00	1,68	1,00	2,66	3,96
ПСП «Рамус» Новопсковського району	0,21	0,40	1,89	1,19	3,42	1,53	1,80
ТОВ «Промінь» Новопсковського району	4,20	7,28	14,28	8,00	13,80	11,44	15,54
ТОВ НВП «АгроЛугань» м. Луганськ	0,21	0,42	0,88	1,80	0,84	1,82	3,08

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.

Табличне значення критерію Фішера для рівня значущості 0,05 і степенів свободи 1 і 22 становить 4,30. Оскільки отримане значення більше критичного, то економетрична модель адекватно описує економічне явище. Проведемо оцінку довірчих границь базисних середніх і прогнозований результат зобразимо у вигляді таблиці. Серед основних показників фінансово-господарської діяльності, які характеризують стан фінансової й операційної діяльності сільськогосподарських підприємств, найбільше значення мають виручка від реалізації, чистий прибуток і чистий грошовий потік. Силу зв'язку рівня показників якісної складової персоналу і

зазначених показників доцільно визначати за допомогою коефіцієнта парної кореляції. За шкалою Чеддока сила зв'язку між показниками визначається розміром коефіцієнта кореляції: від 0 до 0,1 – зв'язок відсутній; від 0,11 до 0,3 – слабкий зв'язок; від 0,31 до 0,5 – помірний зв'язок; від 0,51 до 0,7 – істотний зв'язок; від 0,71 до 0,9 – сильний зв'язок; від 0,91 до 1 – дуже сильний зв'язок. Результати розрахунку сили зв'язку між рівнем якісного показника персоналу і фінансово-господарськими результатами діяльності на прикладі сільськогосподарських підприємств Луганської області наведені у табл. 2.

Таблиця 2. Розрахунок сили зв'язку між рівнем комплексного показника якісної складової персоналу і фінансово-господарськими результатами діяльності сільськогосподарських підприємств Луганської області за період 31.12.2010-31.12.2011 рр*.

Показники фінансово-господарської діяльності аналізованих сільськогосподарських підприємств	Коефіцієнт кореляції певного показника з інтегральним показником якісної складової персоналу					
	СТОВ «Вікторія Плюс»	ТОВ «Мирне Плюс»	КСП ім. Дзержинського	ПСП «Рамус»	ТОВ «Промінь»	ТОВ НВП «АгроЛугань»
Виручка від реалізації (В _p)	0,97	0,88	0,88	0,94	0,94	0,96
Чистий прибуток (П _p)	0,97	0,84	0,74	0,07	0,49	0,95

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.

З наведеної таблиці видно, що в більшості випадків рівень комплексного показника якісної складової персоналу найістотніше впливає на показник виручки від реалізації сільськогосподарської продукції, тому він був використаний для подальших досліджень як головний критерій фінансово-економічної

результативності реалізації стратегії розвитку персоналу сільськогосподарських підприємств.

Наступним кроком стала побудова регресійних моделей залежності виручки від реалізації сільськогосподарської продукції від рівня якісних показників персоналу (табл. 3).

Таблиця 3. Моделі залежності виручки від реалізації від рівня комплексного показника якісної складової персоналу сільськогосподарських підприємств Луганської області за період 31.12.2010-31.12.2011 рр*.

Сільськогосподарські підприємства	Рівняння регресійної залежності
СТОВ «Вікторія Плюс» Марківського району	$y = -819,8346 + 42639,77x_1$
ТОВ «Мирне Плюс» Марківського району	$y = 4134,836 + 26129,22x_1$
КСП імені Дзержинського Новоайдарського району	$y = 2562,143 + 68349,29x_1$
ПСП «Рамус» Новопсковського району	$y = 4481,818 + 35277,72x_1$
ТОВ «Промінь» Новопсковського району	$y = 3016,71 + 31986,03x_1$
ТОВ НВП «АгроЛугань» м. Луганськ	$y = 3116,822 + 33097,69x_1$

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.

Отримані результати дозволили виявити існування прямої залежності між рівнем якісних показників та виручкою від реалізації

сільськогосподарської продукції. Так для підприємства СТОВ «Вікторія Плюс» зростання комплексного показника на одиницю дозволить

підвищити прибуток на 14,0 тис. грн, для ТОВ «Мирне Плюс» зростання цього показника відповідно дасть додатковий прибуток 8,6 тис. грн. Найбільший ефект спостерігається на ПСП «Рамус», де підвищення комплексного показника якісних складових персоналу дасть додатково 16,0 тис. грн виручки.

Практичне застосування зазначених регресійних моделей можливе лише за умови доведення їх адекватності. Регресійна модель впливу якісних показників персоналу на виручку від реалізації вважається адекватною, якщо багатофакторний коефіцієнт регресії більший за 0,8, коефіцієнт детермінації вищий за 0,7, скоригований коефіцієнт Фішера більший за його табличне значення, а рівень помилки моделі менший 0,05.

Побудовані модулі мають індивідуальний

Таблиця 4. Параметри множинної регресійної моделі впливу рівня синергії та комплексного показника якісної складової персоналу на виручку від реалізації за період 31.12.2010-31.12.2011 рр.

Сільськогосподарські підприємства	Рівняння регресійної залежності
СТОВ «Вікторія Плюс» Марківського району	$y = 1241,86 + 40056,57x_1 - 13,01x_2$
ТОВ «Мирне Плюс» Марківського району	$y = 4479,61 + 25412,48x_1 - 18,226x_2$
КСП імені Держинського Новоайдарського району	$y = 8980,63 + 63395,95x_1 - 1292,09x_2$
ПСП «Рамус» Новопсковського району	$y = 4696,19 + 36832,11x_1 - 88,06x_2$
ТОВ «Промінь» Новопсковського району	$y = 1536,21 + 42882,35x_1 - 775,46x_2$
ТОВ НВП «АгроЛугань» м. Луганськ	$y = 2404,83 + 36274,48x_1 + 49,20x_2$

**Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.*

Одержані моделі свідчать про пряму залежність між виручкою підприємства та комплексним коефіцієнтом якісної складової персоналу. Дослідження показали, що зростання цього показника на 1 пункт може принести сільськогосподарським підприємствам від 25,4 тис. грн до 63,4 тис. грн виручки. Не завжди спостерігається позитивний синергетичний ефект від підвищення якісної складової персоналу. Такий стан можливий у господарствах, де підвищення рівня кваліфікації не має системного характеру, оскільки не завжди працівники, які підвищили свій професійний рівень, покращують взаємодію у колективі. Таке явище спостерігається у СТОВ «Вікторія Плюс», КСП ім. Держинського, ТОВ «Промінь», ТОВ «Мирне Плюс» та ТОВ НВП «АгроЛугань».

Про вплив якісної складової на ефективність виробництва свідчить той факт, що за однакових умов кращих результатів досягають сільськогосподарські підприємства, у яких вища забезпеченість механізаторами 1 і 2-го класів, фахівцями з вищою освітою. Основною проблемою для сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах є дефіцит кваліфікованих кадрів. Таким чином, рівень збалансованості розвитку складових персоналу був оцінений завдяки використанню

характер для кожного сільськогосподарського підприємства і можуть використовуватись у межах довірчих інтервалів. Також у процесі досліджень доведено, що на фінансово-господарські результати діяльності сільськогосподарських підприємств впливає як рівень якісної складової персоналу підприємства, так і ступінь збалансованості розвитку його складових. Рівень збалансованості розвитку складових персоналу був оцінений завдяки використанню визначеного комплексного коефіцієнта ($K_{оп}$). Побудовані моделі множинної регресії впливу рівня синергії (x_2) та комплексного показника якісної складової персоналу (x_1) на виручку від реалізації сільськогосподарської продукції (y) на досліджуваних сільськогосподарських підприємствах наведені у табл. 4.

визначеного інтегрального коефіцієнта (L_{III}).

$$L_{III} = K_{оп} \times P_{zn}, \quad (2)$$

де $K_{оп}$ – комплексний показник якісної складової персоналу сільськогосподарських підприємств;

P_{zn} – коефіцієнт працевезбезпеченості.

Побудовані моделі множинної регресії впливу рівня синергії (x_1) та інтегрального коефіцієнта (x_2) на виручку від реалізації сільськогосподарської продукції на досліджуваних сільськогосподарських підприємствах наведені у табл. 5.

Дані розрахунків свідчать, що зростання інтегрального коефіцієнта, який відображає вплив кількісної і якісної складової персоналу, дає приріст виручки від 289 грн до 1,3 тис. грн. Таким чином, можна зробити висновок, що зростання якісної складової дає більший ефект при незмінній кількості персоналу. Збільшення кількості також негативно впливає на синергетичний ефект, що спостерігалось у СТОВ «Вікторія Плюс», КСП ім. Держинського, ТОВ «Промінь» і ТОВ НВП «АгроЛугань».

Таблиця 5. Параметри множинної регресійної моделі впливу рівня синергії та інтегрального коефіцієнта на виручку від реалізації за період 31.12.2010-31.12.2011 рр*.

Сільськогосподарські підприємства	Рівняння регресійної залежності
СТОВ «Вікторія Плюс» Марківського району	$y = 863,35 + 176,58x_1 + 2216,82x_2$
ТОВ «Мирне Плюс» Марківського району	$y = 8046,34 - 416,26x_1 + 592,57x_2$
КСП імені Держинського Новоайдарського району	$y = 7942,65 - 1019,47x_1 + 2918,18x_2$
ПСП «Рамус» Новопсковського району	$y = 5855,16 - 269,49x_1 + 1935,54x_2$
ТОВ «Промінь» Новопсковського району	$y = 4642,15 - 3874,17x_1 + 2661,51x_2$
ТОВ НВП «АгроЛугань» м. Луганськ	$y = 3736,33 - 168,82x_1 + 2340,61x_2$

*Розраховано автором за матеріалами власних досліджень підприємств.

Таким чином, як видно з наведених даних, проведені розрахунки підтвердили гіпотезу, що на фінансово-господарські результати діяльності сільськогосподарських підприємств істотно впливає не тільки рівень наявного персоналу, а й рівень збалансованості розвитку його складових, кількісним вираженням якого є інтегральний коефіцієнт. Що вищий рівень збалансованості як кількісних, так і якісних складових персоналу сільськогосподарських підприємств, то швидше зростають фінансові результати їх діяльності.

Саме тому розробка й упровадження ефективної стратегії розвитку персоналу та її сприяння зростанню збалансованості його складових дозволяє сільськогосподарським підприємствам зміцнити фінансово-економічне становище, що створює умови для їх сталого економічного розвитку і виконання своїх соціальних функцій. Аналіз персоналу в загальному випадку досягається при вирішенні двох завдань: оцінювання можливостей (потенціалу) персоналу та оцінювання результатів його діяльності.

Список літератури

1. Бурда, Н. В. Формування та використання трудового потенціалу сільських територій Луганської області [Текст] / Н. В. Бурда // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету / ред. : Калеткін Г. М. (гол. ред.) та ін. – В., 2010. – Вип. 5, Т. 3 – С. 11-14.
2. Бурда, Н. В. Роль підвищення кваліфікації персоналу [Текст] // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4. – С. 90-94.
3. Радько, С. Г. Теоретические основы управления трудовым потенциалом [Текст] / Радько С. Г. – СПб. : филиал изд-ва „Просвещение”, 2007. – 318 с.
4. Рябоконт, В. П. Професійно-кваліфікаційна структура робочої сили на селі [Текст] / В. П. Рябоконт // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 6.
5. Ткаченко, В. Г. Кадровий потенціал аграрного сектора економіки – неперемне условие конкурентоспособности структур АПК [Текст] / В. Г. Ткаченко // тез. докл. на міжнародній науковій конф. „Проблеми и перспективы повышения конкурентоспособности Российской экономики”. – Краснодар : Кубанский Государственный аграрный университет. – 2003. – № 7 – С. 350
6. Травин, В. В. Менеджмент персонала підприємства [Текст] / В. В. Травин, В. А. Дятлов. – М. : Дело, 2003. – 272 с.
7. Управление персоналом : [учебник / общ. ред. Турчинова А. И.]. – М. : Изд-во РАГС, 2008. – 608 с
8. Щекин, Г. В. Организация и психология управления персоналом [Текст] / Щекин Г. В. – К. : МАУП, 2002. – 832 с.
9. Якуба, К. Людський фактор у реформуванні аграрної економіки [Текст] / К. Якуба // Економіка України. – 2004. – № 5. – С. 69-75.
10. Царенко, О. М. Кадрове забезпечення АПК [Текст] / О. М. Царенко – Суми : Сумськ. обл. друкарня, 2003. – 68 с.

References

1. Burda, N. (2010). Formation and use of the employment potential of rural areas Luhansk region. Proceedings of Vinnytsia National Agrarian University, 5 (3), 11-14.
2. Burda, N. (2012). The role of staff development. Innovative Economy, 4, 90-94.
3. Radko, S. G. (2007). Theoretical Foundations of labor potential. St. Petersburg. : A branch of the publishing house "Education".
4. Riabokon, V. P. (2009). Professional qualification structure of labor. Economy APC, 1, 6.
5. Tkachenko, V. G. (2003). Personnel potential of the agricultural sector - an indispensable condition for the competitiveness of agribusiness structures. Reports at the international scientific conference " Problems and

prospects of improving the competitiveness of the Russian economy". Krasnodar : Kuban State Agrarian University, 7, 350.

6. *Travin, V. V. & Dyatlov, V. A. (2003). Personnel Management Company. Moscow: Delo.*
7. *Personnel management. (2008). Moscow: Publishing House of RAGS .*
8. *Shchekin, G. (2002). Organization and Personnel Management Psychology. Kyiv: AIDP.*
9. *Jacuba, K. (2004). The human factor in reforming agrarian economy. Economy of Ukraine, 5, 69-75.*
10. *Tsarenko, A. (2003). Staffing APC . Sumy : Sumy. region. Printing House.*

Стаття надійшла до редакції 18.10.2013 р.